

Střípky z Pamětní knihy žehuňské fary – „Gedenkbuch der Žehuner Pfarre“

Gedenkbuch
der Žehuner Pfarre

aufgeleitet

I. Abtheilung	Topographie der Pfarre	Nr. 8.
II. Abtheilung	Geschichte d. Pfarre & ihrer Gründung	Nr. 19.
	Bischofsnachfolge d. Pfarre	Nr. 27.
	C. Datto — — — — —	Nr. 141.
	D.otation d. Pfarre	Nr. 181.
III. Abtheilung	Kirchen	Nr. 241.
	B. Filialkirchen	Nr. 301.
	C. Bräutigam d. Pfarre	Nr. 341.
IV. Abtheilung	Schulen	Nr. 353.
	B. Annunziat	Nr. 401.

30. března 2007 jsem měla možnost nahlédnout v okresním archivu v Lysé nad Labem do **Pamětní knihy žehuňské fary – „Gedenkbuch der Žehuner Pfarre“** a ofotografovat si některé její stránky. Při pozdějším zpracovávání tohoto dokumentu z předminulého a minulého století jsem usoudila, že nebude nezajímavé seznámit vás s některými zápisy. Část záznamů pochází z pera starší generaci známého místního děkana Josefa Andachta (*10.6.1882, +19.3.1957), který působil v Žehuni od roku 1918 do 1952 a pohřben je na novém hřbitově ve společné hrobce s prvním místním lékařem Karlem Zinnerem (*10.1.1871, +2.3.1934) uprostřed hřbitova vlevo od ústředního kříže.

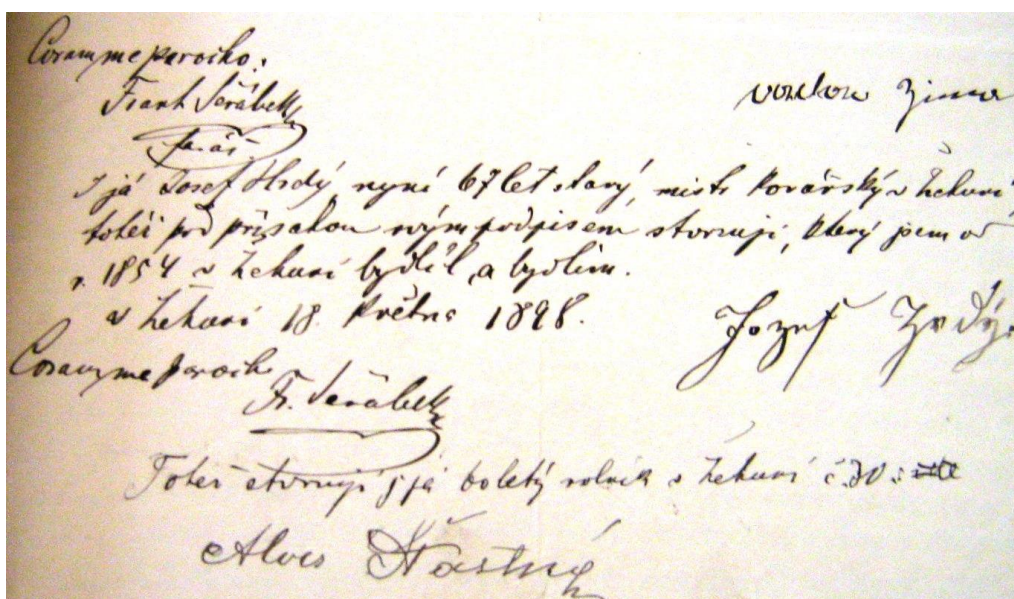
V V. oddílu této kroniky, nazvaném **Pozoruhodnosti žehuňského farního obvodu**, se v německy psaném zápise píše: „V roce 1721 byla tato fara oddělena od žiželské a zřízena jako samostatná.“

V roce 1836 připomíná pisatel, pravděpodobně farář Josef Cvach, který byl farářem v Žehuni v letech 1816-1853, opět německým zápisem příchod nám již známého kantora Johana Přibila (vzpomeňme jeho **Gedenkbuch für die Schule zu Žehuň 1838**, zmiňovanou v předešlých vzpomínkách).

Dále píše farář Matěj Bartoš (na faře v Žehuni byl v letech 1864-1869, pohřben je na starém hřbitově u zdi k faře): „Vypuknutí cholery 1866. Pisatel těchto řádků zakoušel tu radost od 13. srpna do 31. srpna, maje ve farním domě pro ten čas vždy 2 důstojníky ubytované s několika služebníky a koňmi. První tlupa odcházela dne 13. srpna a zanechala v osadě zdejší nemilého hosta, totiž cholery, na níž jeden pruský granátník nejprvnější zemřel. Po tomto úmrtí bylo opět ticho, až při odchodu 2 tlupy prusů opět mezi osadníky zdejšími a dobšickými vypukla a as 20 obětí požádala.“

V kronice farního úřadu můžeme číst také tento zápis: „Činnost zemského sněmu českého r. 1866 a 1867 a říšské rady r. 1868. Brzy po skončení oné pro Rakousko tak osudné války sešel se sněm český. Avšak činnost jeho netrvala dlouho, an ten samý císař. patentem od 2. ledna 1867 rozpuštěn jest a vypsány byly nové volby, které ve smyslu strany ???soderalistické??? vypadly, načež sněm již dne 18. února t.r. otevřen jest byl. Sněm tento zasazoval se mírně, ale odhodlaně o historické právo a samosprávu království českého. A právě pro tuto příčinu byl sněm, poněvadž se menšině vládní podrobit nechtěl, již 27. února t.r. opět rozpuštěn.“

Autentický zápis o sporu, který se řešil mezi farářem Františkem Jeřábkem a obcí ohledně stromů, které vysázal mlynář Václavík v blízkosti fary. Spor řešilo obecní zastupitelstvo v roce 1898.

Co jsme prošlo:
 Frank Jeřábek
 Farář
 Já Josef Andacht nyní bývalý, nyní kovářský hejbník
 bolší pro přísahou svým podpisem stovrupi, který jsem v
 r. 1854 v Žehuni bydlel a bydlím.
 v Žehuni 18. března 1888.
 Co jsme prošlo:
 Fr. Jeřábek
 Jotek stovrupi, jsi bolší rolník v Žehuni c. 30. r.
 Alois Václavík

Rukou Josefa Andachta je psán tento zápis: „Dne 21. října r. 1918 o 5 h. ranní administrator zdejší Václav Řeháček zemřel zápalem plic.“ (Byl jednou z četných obětí tzv. španělské chřipky, která po první světové válce zmařila mnoho lidských životů. – poznámka kronikářky „Administrátorem fary ustanoven druhý kaplan v Chlumci n/C. Josef Andacht.“

1)

Také následující zápisy pocházejí z pera faráře Josefa Andachta: „Dne 11. července 1920 v obci Žehuň byl posvěcen nový (kamenný spodek) železný kříž za vsí u silnice kolínské. V průvodu z kostela šlo se za účasti malých i velkých družiček a mládců i velkého množství věřících za ves k novému kříži, kdež jedna z družiček měla přivítání a pak měl administrátor místní J. Andacht kázání, po kterémž kříž vysvěcen. Po návratu do chrámu Páně uděleno sv. požehnání. Kříž byl pořízen dobrovolnou sbírkou.“....

..... „Do roku 1919 bylo obyvatelstvo skoro všechno katolické, ale po převratu - po pádu Rakousko-Uherska - když zřízena byla československá republika, vzniklo štvání proti církvi římsko katolické, které vyvrcholilo r. 1921 při sčítání lidu v republice a někteří odpadli k nově založené (odpadlými kněžími - bohužel) církvi československé a někteří k bez vyznání, zvláště v obci Choťovice.“

..... „Léta Páně 1922 dne 30. dubna padaly hustě kroupy, které silně poškodily úrodu. Při tom byla průtrž mračen, že zde není takové pamětníka. Proudny vody byly na polích vyryty značné brázdy a silně kalem a pískem pole byla zanešena.“

..... „Léta Páně 1926 pro časté přepršky vyrostla tráva na všech farských lukách, že byla na metr dlouhá a hustá jako zeď. Farář nečekal na sklizeň ke konci června, ale dal sekat počátkem června. Bohužel ale začalo se jen sekat a shora od Bydžova přihnala se povodeň. Prostřední luka byla již posekaná, zadní v obíčkách ještě stály. A voda zničila všechno, ani stéblo se nedalo zachránit. Voda stála na lukách od 5. června 1926 přes měsíc. Shnilo a zkazilo se všechno. A mohlo se sklídit sena nebývalé množství. Stavidla rybníku byla po celou dobu vytažena i na skálu. „Bůh dal, Bůh vzal, budiž jméno Jeho pochváleno!!!“

Farář Josef Andacht pokračuje v líčení počasí na sklonku dvacátých let minulého století: „Podzim roku 1928 byl mírný, vše se sklídilo velice dobře. Úroda toho roku byla prvotřídní. Rolníci vymlátili na př. pšenice 10 a 12 q po korci.

Zato zima počátkem r. 1929 byla hrozná - neslýchaná. Před Vánoci r. 1928 začalo přituhovat. Sníh se sypal tak, že ho napadlo tam, kde nebyly závěje přes 60 cm. A ležel přes celý leden, únor až do polovice března. Mrazy dostoupily výše -35°C. Ptactvo a zvíř polní silně vyhynula. Lidi neměli uhlí, jelikož doprava na drahách skoro úplně přestala, neb stroje přimrzaly ke kolejím. Zato mohlo se vesele sáňkovat z „Kozí hůry“ po celý leden, únor i počátkem března.

Poněvadž bylo tak veliké množství sněhu, čekala se na jaře skutečně velká povodeň. Báli se jí všichni tím více, že led v rybníku byl na 80 cm silný. Úřady v celé republice připravovaly záchranné práce. Ale člověk miní, Pán Bůh mění. Sníh se pomalu ztrácel a jarní voda byla menší než léta jiná.“

Opět doklad, že i duchovního sužují ryze světské starosti:

..... „Roku 1935 bude smutné vzpomínáno. Trvalé sucho poškodilo úrodu na polích i zahradách. Nájemci farních pozemků dostali od faráře 50% slevu pachtovného, ač když úrodu mají třeba nejlepší, nikdo faráři na pachtu nepřidá.“

¹ Vzpomínky mé maminky Anny Stejskalové – Vaničkové (* 9.12.1900+ 20.12.1977) se vázaly jak k osobě administrátora Václava Řeháčka, tak také často vzpomínala na to, jak pan farář Josef Andacht náruživě tančil při její svatbě 5. února 1927 v sále hostince jejich rodičů čp. 11 – v dnešním kulturním domě.

R. 1935 bude smutné vyjmenování. Trvale
 sucha postoupila úroveň na polí i zaprávách.
 Klásemí farmičích pěstování rostali ovšem
 50% svou pěstování, a i když úroveň mají
 třeba nejvyšší mluví farmiči ne pěstují nepřítel.
 Tohoto roku povodně zničily úplně slibná otava na
 lukách

..... „Rok 1938. Toho roku povodně zničena úplně slibná otava na lukách.“

..... „Rok 1939. Usadilo se v českých zemích německé vojsko, jelikož říše německá připojila je do svého svazku. Vojsko německé přišlo sem dělat pořádek. Bylo prý mu řečeno, že jest zde revoluce, vesnice že hoří a.t.d. My zde v Žehuni jsme o ničem nevěděli.

Další zápis psal také duchovní Josef Andacht roku 1939.

Roku 1939 vyjmenování předsíní kostelní.
 Téhož roku pán učitelové zveřejnili opětně knihu do učebny. Přijížděly byly
 po přivětu od nich odstraněny a uloženy do smetiště prochu ne pěstují školní,
 kniha je musel včasem správu sem vyjít a v knihovně uložit, aby
 se zase neztratily. Odkladu je brávešpani ne nebylo mluví povinný.

V prosinci 1940 a v lednu 1941 byly veliké závěje a spousty sněhu. Obyvatelé všech vesnic - muži od 16-60 r. museli bezplatně všechny silnice proházet, a to úplně zadarmo. Byli by to dělali ze republiky? Ted' se naučili poslouchat!

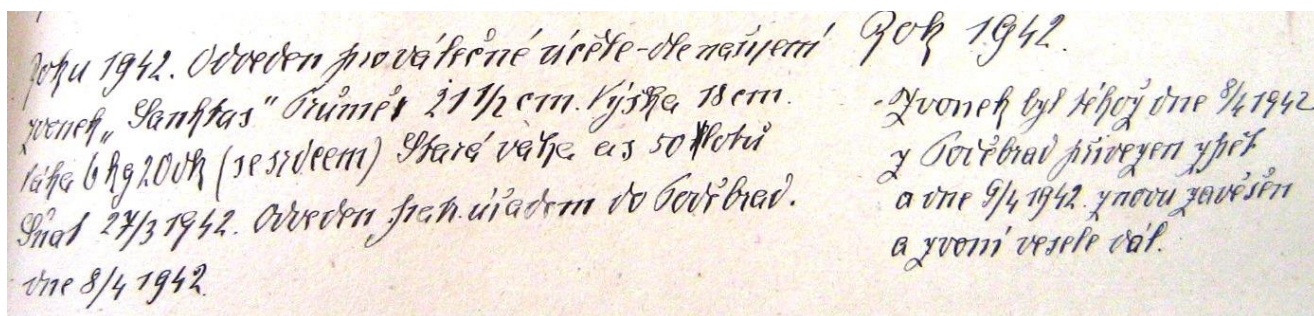
Téhož roku byla luka stále pod vodou a seno i otava téměř úplně zničena.“

Opět vkládám tuto část autenticky psanou:

V prosinci 1940 a v lednu 1941 byly veliké závěje
 a spousty sněhu. Obyvatelé všech vesnic - muži -
 od 16-60 r. museli bezplatně všechny silnice
 proházet a to úplně zadarmo. Byli by to dělali ze
 republiky? Ted' se naučili poslouchat!

..... „Roku 1942 odveden pro válečné účely - dle nařízení – zvonek „Sanktus“. Průměr 21 1/2 cm, výška 18 cm, váha 6 kg 20 dk (se srdcem). Stará váha as 50 lotů. Sňat 27/3 1942. Odvezen patr. úřadem do Poděbrad dne 8/4 1942. Zvonek byl téhož dne 8/4 1942 z Poděbrad přivezen zpět a dne 9/4 1942 znovu zavěšen a zvoní vesele dál.“

A opět zápis z Pamětní knihy žehuňské fary:

Ve farní kronice jsem také našla jako přílohu několik kandidátních listin z roku 1932. Původně jsem mínila uvést pouze opisy těchto dvou:

„Kandidátní listina č. 8 Sdružených občanů, domkářů a maloročníků živnostníků a dělníků v Žehuni pro volbu obecního zastupitelstva v Žehuni, na den 13. března 1932.

Čteme na ní tato jména:

1. Tomášek Antonín, maloročník	Žehuň	čp. 18
2. Malý Václav, hostinský	Žehuň	čp. 114
4. Luňák Josef, domkář	Žehuň	čp. 55
5. Tichý František ml., stroj. zámečník	Žehuň	čp. 67
6. Dědek Josef, domkář	Žehuň	čp. 110
7. Kosina Václav, domkář	Žehuň	čp. 65
8. Zelený Josef, klempíř	Žehuň	čp. 9
9. Paclt Josef, domkář	Žehuň	čp. 134
10. Veselý Josef, šafář	Stará Bář	čp. 3
11. Kosina Alois, domkář	Žehuň	čp. 128
12. Steklý Jan, želez. zřízenec	Žehuň	čp. 113

Kandidátní listina č. 7 Sdružených občanů v Žehuni, pro volbu obecního zastupitelstva v Žehuni, na den 13. března 1932.

Zde jsou uvedena jména:

1. Janouch František, rolník	Žehuň	čp. 44
2. Suchánek Václav, kapelník	Žehuň	čp. 107
3. Kukla Václav, domkář	Žehuň	čp. 141
4. Žďára Josef, domkář	Žehuň	čp. 149

Na kandidátní listině č. 6 strany Národní fašistické a Československé lidové v Žehuni je zaznamenáno šest jmen žehuňských občanů. Jejich jména jsem nejprve záměrně původně neuváděla.²)

² Když po několika letech, to je na počátku roku 2014, jsem opět nahlížela v počítači do dokumentu nazvaného „Archiv Lysá - Gedenkbuch – 30. 3. 07“ a některé drobnosti v této práci stylizačně upřesňovala, dospěla jsem k názoru, že nikomu ze žijících pozůstalých neublížím, když jména osob z kandidátní listiny strany Národní fašistické a československé lidové č. 6 přece jen uvedu. Zde jsou: 1. Novák Josef, bednář, Žehuň čp. 171, 2. Kukla Josef, domkář, Žehuň čp. 212, 3. Říha Josef, domkář, Žehuň čp. 111, 4. Louka Václav, domkář, Žehuň čp. 36, 5. Molič Rudolf, domkář, Žehuň čp. 212, čp. 6. Vondruška Jan, domkář, Žehuň čp. 139.

Proto vkládám také ještě kopii originálu:

Kandidátní listina		
strany Národní fašistické a Českosl. lidové		
v Žehuni,		
pro volbu obecního zastupitelstva v Žehuni,		
na den 13. března 1932.		
1. Novák Josef, bednář	v Žehuni čp.	171.
2. Kukla Josef, domkář	" "	144.
3. Říha Josef, domkář	" "	111.
4. Louka Václav, domkář	" "	36.
5. Molič Rudolf, domkář	" "	212.
6. Vondruška Jan, domkář	" "	139.

Do výpisu z **Pamětní knihy Žehuňské fary – „Gedenkbuch der Žehuner Pfarre“** jsem posléze vložila nejen kandidátní listinu strany Národní fašistické a Československé lidové, ale též jména občanů z dalších čtyř uváděných stran.

Kandidátní listina č. 6 Občanská v Žehuni
eviduje tato jména:

1. Slanina Václav, domkář,	Žehuň	čp.	86
2. Hartman Josef, domkář,	Žehuň	čp.	174
3. Bendásek Václav, domkář,	Žehuň	čp.	97
4. Molič Josef, domkář,	Žehuň	čp.	116
5. Volhejn Antonín, domkář,	Žehuň	čp.	161
6. Steklý Karel, domkář,	Žehuň	čp.	101
7. Šanda František, domkář,	Žehuň	čp.	162

Kandidátní listina č. 3 domkářů v Žehuni
uvádí tyto občany:

1. Molič František, domkář,	Žehuň	čp.	68
2. Gross František, domkář,	Žehuň	čp.	107
3. Vávra Jan, domkář,	Žehuň	čp.	84
4. Židů František, domkář	Žehuň	čp.	164
5. Vršovský Bohumil, domkář,	Žehuň	čp.	71
6. Čech Josef, domkář,	Žehuň	čp.	142
7. Molič Jan, domkář,	Žehuň	čp.	28
8. Růžek Jan, domkář,	Žehuň	čp.	73

Na *Kandidátní listině č. 2 Jednoty čsl., malozemědělské, domkářů, čsl. strany národně-socialistické a živnostníků v Žehuni* čteme:

1. Netík Alois, obchodník drůbeží	Nová Bář	čp.	45
2. Fiala Bohumil, tesař	Nová Bář	čp.	57
3. Eliáš Bohumil, domkář	Nová Bář	čp.	15
4. Martínek Josef ml.	Nová Bář	čp.	29

5. Němeček Josef, rolník	Nová Bář	čp. 27
6. Moravec Václav, pensista	Nová Bář	čp. 50
7. Šantruček Jan, rolník	Nová Bář	čp. 22
8. Kolínský Václav, domkář	Nová Bář	čp. 55 ³⁾

Zde je opis *Kandidátní listina č. 1 Místní domoviny a malorolníků v Žehuni:*

1. Vondruška František, rolník	Žehuň	čp. 45
2. Konvalina František, malorolník	Žehuň	čp. 151
3. Malý František, domkář	Žehuň	čp. 82
4. Vlastník Václav, domkář	Žehuň	čp. 83
5. Vyleťal Josef, malorolník	Žehuň	čp. 50
6. Slanina Václav, malorolník	Žehuň	čp. 86
7. Kysilka František, malorolník	Žehuň	čp. 37
8. Hošek Jan, malorolník	Žehuň	čp. 38

Při výběru pasáží z kroniky jsem se zaměřila pouze na zápisy všeobecné. Záležitosti, které se týkaly bezprostředně kostela, jsem zachytila v práci nazvané **Historie kostela sv. Gotharda v Žehuni**.

Budova fary čp. 1 – vzhled z roku 2010

Středověká fara Žehuni je písemně doložena v roce 1594. Při kostele sv. Gotharda však jistě existovala již dříve (zpráva o knězi se uvádí v roce 1361). Zdejší farnost patřila ke kolínskému děkanátu, který byl jedním z dvanácti děkanátů arcijáhensství hradeckého. V roce 1721 byla obnovena zdejší farnost po období, kdy byl kostel pouze filiálním, a starší farní budova byla upravena na obydlí kněze. V roce 1791 byla stará fara zbořena a v letech 1792 - 98 byla vystavěna tato současná budova.

Původní práci uspořádanou v roce 2007 jsem dokončila v lednu 2014.

Ludmila Tvrdíková,
kronikářka obce Žehuň

³ Nová Bář patřila v to době k Žehuni